

Teollisuusjohtajan muotokuva

Jussi Koivuniemi:

Voimamies. Sven-Erik Rosenlew 1902–1963. 626 s. Siltala 2017. ISBN 978-952-234-460-1.

Rosenlew on ollut läpi 1900-luvun yksi Suomen suurimmista yrityksistä. 1920-luvulla perheyhtiö fuusioitui toisen suuren, Frencckellin paperitehtaan kanssa. Yritysruppään ohjaukset pidettiin läpi sotien sekä nousu- ja laskukausien pienessä piirissä. Myös johtajat valittiin omistajasukujen sisältä. Rosenlewin 2011 valmistuneen historian¹ kirjoittanut teollisuushistorioitsija Jussi Koivuniemi palaa nyt *Voimamies*-teoksessa perheyhtiön vallan verkostoihin Sven-Erik Rosenlewin elämänkerran kautta.

Vuonna 1902 Porissa syntynyt ja siellä kasvanut Sven-Erik Rosenlew koki sukuyhtiön kasvun ohella itsenäisen Suomen synnyn, sisällissodan ja toisen maailmansodan kauhut ja viimeistä seuranneet poikkeuksellisen talouskasvun vuodet. Rosenlewin toimitusjohtaja Erik Rosenlew ja Karin von Frencckellin vanhin poika sai etsiä tietään vapaasti opiskellen maataloutta ja työskennellen nuoresta iästä vanhempiensa omistaman Suontaan kartanon tilanhoitajana 1920- ja 1930-luvuilla. 1930-luvulla hänet vedettiin maanviljelyn ja metsänhoidon kautta tiiviimmin suvun liiketoiimiin. Tilintarkastajana aloittanut Rosenlew siirtyi talvisodan jälkeen yhtiön paperiteollisuuden johtajaksi ja lopulta vanhemman sukupolven väistyttyä toimitusjohtajaksi, missä asemassa hän toimi kuolemaansa vuonna 1963 saakka.

Sven-Erik Rosenlew ei ollut räiskyvin tai vaikutusvaltaisin Suomen 1900-luvun vuorineuvoksista. Koivuniemen pitkällinen perehtyminen kahden toisiinsa limittyneen suvun ja niiden omistaman yhtiön historiaan avaa tarpeellisen näkökulman suomalaisen suurteollisuuden omistajien elämänpäiriin ja verkostoihin. Kyseessä on silti varsin perinteinen, joskin mitä yksityiskohtaisin elämänkerta. Tarina ei missään vaiheessa eksy kauas päähenkilöstä ja tämän lähipiiristä. Koivuniemi käy tarkkaan läpi Sven-Erik Rosenlewin elämän tärkeät tapahtumat, niihin vaikuttaneet taustat ja niiden seuraamukset. Tämä selittää merkittävässä määrin kirjan huomattavaa mittaa.

Elämänkerran suurin vahvuus ja anti historian tutkimukselle löytyy siinä käytetyistä poikkeuksellisen antoisista lähteistä ja niiden rikkaasta käyttötavasta.

Koivuniemi sai tutkimusta varten käyttöönsä Sven-Erik Rosenlewin, tämän vaimon Inga Rosenlewin (os. Ramberg) ja äidin Karin von Frencckellin vuosikymmeniä lukujen takana viipyneet päiväkirjat, sekä suuren joukon suvun jäsenten henkilökohtaista kirjeenvaihtoa. Nämä tutkimukselle uudet lähteet muodostavat käsittelyn rungon, Koivuniemen aiemman yrityshistorian toimiessa henkilökuvaa maadoittavana keskustelukumppanina henkilöhistorialle.

Voimamies vertautuu tyyllisesti selkeänä ja hyvin kirjoitettuna Kari Teräksen 2009 tekemään Heikki Huhdamäen elämänkertaan², joskin verkostonäkökulma on Koivuniemelle selvästi tätä merkittävästi hienovaraisempi tarinaa jäsentävä väline. Rosenlewin elämä aukeaa kymmenen pääluvun myötä kronologisesti lapsuudesta opiskelujen ja avioliiton kautta työelämään ja harrastuksiin. Teksti on jouhevaa ja käsittelytapa pääosin selkeää. Vahvimmillaan Koivuniemi on kuvatessaan Sven-Erik Rosenlewin aikaan nähden liikkuvaa arkea maatilalla, perheen ja yhtiön kesellä.

Poikkeukselliset aineistot olisivat tosin tarjonneet mahdollisuuden nyt valittua käsitteellisempään liike-elämän verkostoa luotaavaan tarkasteluun. Sven-Erik Rosenlewin monet yhteydet metsäteollisuuden, maatalouden ja urheilun järjestöihin tulevat kuvatuksi henkilöhistorian ehdoilla, jolloin yhteiskunnan taloudelliseen eliittiin kuuluneen toimijan rooli päätöksenteossa jää kapeaksi. Teoreettinen ote ei ole ollut tyyppillinen tällaisissa elämänerroissa. Liike-elämän vaikuttajien toimia historiallisesti uudelleen arvioitaessa siihen soisi kiinnitettävän enemmän huomiota, ja Rosenlewien ilmeisen laajat arkistoaineistot vaikuttavat Koivuniemen tutkimusten perusteella tähän tarkoitukseen mitä sopivimmilta.

Toinen ongelmallinen piirre teoksessa koskee rajauksia. Koivuniemi on tehnyt huomattavan työn kerätäkseen kaiken Sven-Erik Rosenlewia läheisesti koskevan tiedon yksiin kansiin. Samalla kirjasta on tullut laaja. Rosenlewin sukua ja yhtiötä tutkiville tämä tuskin muodostuu ongelmaksi, sillä perustutkimuksen osalta työ vaikuttaa todella hyvin tehdyllä. Lienee epätodennäköistä, että Sven-Erik Rosenlew saa pian osakseen yhtä perusteellista historiallista käsittelyä, mikä takaa Koivuniemen tutkimukselle lähdearvon porttina suvun yksityisiin arkistoihin. Silti kiireisempi lukija olisi saattanut arvostaa hieman tiukempaa seulaa aiheiden valinnassa.

Yksityiskohtainen kohdehenkilön elämän kaikkien puolien käsittely tarjoaa erilaisille lukijoille tarttumapintaa tarpeettoman huonosti tunnettuun vuorineuvokseen. Mediassa tartuttiinkin kirjan julkistuksen myötä moniin Sven-Erik Rosenlewin eri puoliin metsästysharrastuksesta ja fasismin äärellä käyskentelystä olympialaisten edustustehtäviin ja lento-onnettomuudesta selviämiseen. Useimmille tätä teosta lukeville Koivuniemen aiempi tutkimus Rosenlew-yhtiön historiasta tulee myös

nyt kohtuudella referoiduksi. Yritys- ja taloushistorian tutkijoille ja harrastajille aiempi yrityshistoria lienee jatkossakin elämäkertaa tärkeämpi teos.

Jussi Koivuniemi on tehnyt merkittävän työn purkaessaan yhden suomalaisen teollisuusjohtajan elämän yksityiskohtaisesti auki. Monivuotinen, rauhallinen perehtyminen Rosenlewin ja Frenckellin sukujen liiketoimiin ja henkilökohtaisiin suhteisiin paistaa läpi *Voimamies*-kirjan sivuilta. Näin Koivuniemi vastaa kirjan otsikon implikoiimiin kysymyksiin: kuka oli Sven-Erik Rosenlew ja mikä yhteiskunnallinen merkitys hänellä oli? Tällaista perustutkimusta lukisi mielellään monesta muustakin liike-elämän ja teollisuuden vaikuttajasta.

Aaro Sahari, FM
Helsingin yliopisto

1. Jussi Koivuniemi, *Sukuyhtiön aika. Rosenlew 1853–1987*. Satakunnan museo 2011.
2. Kari Teräs, *Yritys ja yhteiskunta. Heikki Huhtamäen verkosto- ja sidosryhmäsuhteet*. SKS 2009.